ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ДІ НУ «ОМА»

_____ Чимшир В.І.
(підпис) (П.І.Б)

«21» вересня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

(назва навчальної дисципліни)

06 – 01 – 12

Рівень вищої освіти: Перший

Галузь знань: 27 Транспорт

Спеціальність: 271 Річковий та морський транспорт

Спеціалізація: 271.01 Навігація і управління морськими суднами

Інститут: Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»

Кафедра: загальнонаукових дисциплін

2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни

«Охорона праці та цивільний захист»

розроблена відповідно до освітньої програми

«Навігація і управління морськими суднами»

Розробник:

Тірон-Воробйова Н.Б., к.т.н, доцент кафедри ЗНД

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри:

загальнонаукових дисциплін

Протокол від « 16 » вересня 2021 р. № 2

Завідувачка кафедри _____ Н.П. Биковець
(П.І.Б., підпис)

Секретар кафедри _____ Н.Б. Тірон-Воробйова
(П.І.Б., підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми за спеціалізацією 271.01

«Навігація і управління морськими суднами» _____
(назва освітньої програми)

_____
(П.І.Б., підпис)

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» є набуття здобувачами вищої освіти знань, розумінь, умінь та інших компетентностей, необхідних для: зайняття посад осіб командного складу морських та річкових суден (за спеціалізацією); роботи на підприємствах, установах та організаціях, що забезпечують експлуатацію флоту; продовження навчання на другому рівні вищої освіти, у тому числі:

- забезпечення набуття здобувачами вищої освіти компетентностей відповідно до стандартів компетентності, визначених вимогами правил II/1, II/2, I/12, IV/2, VI/1, VI/2, VI/3, VI/4, VI/6 Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року, з поправками;

Мова навчання: українська.

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

Передумовою для вивчення дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» є вивчення таких обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми «Навігація і управління морськими суднами» як «Фізика», «Хімія», «Основи забезпечення безпеки життєдіяльності» на базі загальної середньої освіти.

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері судноводіння, обробки та розміщення вантажів; управління операціями судна та піклуванні про людей на судні, що передбачає застосування теорій і методів наук про устрій судна, навігацію, технологію перевезення вантажів, комерційну експлуатацію засобів транспорту, управління ресурсами.

Загальні:

ЗК11 Навички здійснення безпечної діяльності (прихильність безпеці).

ЗК14 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК15 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК16 Здатність зберігати та приумножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

РН26. Навички особистого виживання, забезпечення особистої безпеки та знання громадських обов'язків на суднах.

Кількість кредитів ЄКТС: на базі повної загальної середньої освіти **2**
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста **2**

Форма підсумкового контролю залік.

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» передбачає здобуття курсантом (студентом) наступних результатів навчання.

Знання:
- знання національних та міжнародних вимог та принципів здійснення безпечної морської практики у сфері безпеки праці персоналу судна;
- знання видів та загальних характеристик виробничих шкідливих та небезпечних факторів на борту судна;
- знання заходів щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на суднах;
- знання суднових документів та процедур, що супроводжують організацію та безпечне виконання повсякденних та небезпечних видів робіт;
- знання видів надзвичайних ситуацій (НС) і засобів захисту від них та принципів організації заходів щодо безпеки судна у разі виникнення НС.

Уміння:
- уміння ідентифікувати небезпеки, проводити їх аналіз, визначати рівень ризику та приймати необхідні заходи для безпечного виконання суднових робіт;
- уміння обґрунтовувати вибір безпечних режимів, параметрів, виробничих процесів та засобів особистої безпеки при роботі на борту судна;
- уміння організовувати та забезпечувати проведення суднових робіт з додержанням техніки безпеки відповідно вимогам національного та міжнародного законодавства, а також вимогам щодо запобігання забрудненню морського середовища;
- уміння ефективно виконувати функції, обов'язки та повноваження з питань охорони праці на робочому місці та у виробничому колективі;
- уміння оцінювати небезпеку, планувати та забезпечувати захист суднового персоналу та судна у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)		
	Заочна форма навчання (на базі ПЗСО/МС) 1 – У курс		
	Кількість аудиторних годин	Лекції	Практичні (семінарські)
1	2	3	4
ОХОРОНА ПРАЦІ			
Розділ 1. Правові та організаційні основи охорони праці			
Тема 1.1. Національна та міжнародна законодавча та нормативна база про охорону праці.		0,5	
Тема 1.2. Організація охорони праці та навчання з питань охорони праці на суднах морського флоту.		0,5	
Разом за розділом 1	**1**	**1**	
Розділ 2. Шкідливі та небезпечні виробничі фактори на суднах та засоби зниження їх впливу на організм людини			

Тема 2.1. Ознайомлення з судном та загальна характеристика виробничих шкідливих та небезпечних факторів на суднах. Поняття ризику та процедура оцінки ризику	3	1	2
Тема 2.2. Нещасні випадки, профілактика травматизму та професійних захворювань на суднах. Аналіз небезпек при проведенні небезпечних видів суднових робот. Акт розслідування нещасного випадку.	-	-	-
Тема 2.3. Комплексні заходи та прилади для захисту від впливу виробничих шкідливих та небезпечних факторів на організм людини.		-	
Разом за розділом 2	**3**	**1**	**2**
Розділ 3. Техніка безпеки			
Тема 3.1. Безпека праці під час проведення ремонтних робіт на борту судна.	0,5	0,5	
Тема 3.2. Безпека праці під час виконання небезпечних видів робіт.	0,5	0,5	
Тема 3.3. Безпека праці під час вантажних і палубних робіт на суднах.	0,5	0,5	
Тема 3.4. Безпека праці при експлуатації засобів судноводіння та зв'язку.	0,5	0,5	
Тема 3.5. Електробезпека.	**-**	-	
Разом за розділом 3	**2**	**2**	
Розділ 4. Основи пожежної профілактики на борту судна			
Тема 4.1 Стаціонарні протипожежні установки та засоби пожежогасіння на суднах і їх призначення та розташування.	2	2	
Разом за розділом 4	**2**	**2**	
ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ			
Розділ 5. Цивільний захист на борту судна			
Тема 5.1. Надзвичайні ситуації та причини їх виникнення.	0,5	0,5	
Тема 5.2. Зброя масового ураження та захист від неї. Моніторинг, прогнозування обстановки та планування заходів захисту при радіоактивному, хімічному і біологічному зараженні.	2,5	0,5	2
Тема 5.3. Планування заходів з цивільного захисту на особливий та мирний період.	0,5	0,5	
Тема 5.4. Загальносуднова організація та підготовка судна з питань цивільного захисту.	0,5	0,5	
Разом за розділом 5	**4**	**2**	**2**

Всього аудиторних годин	**12**	**8**	**4**
Самостійна робота (години)	**48**		
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	**60**		

4. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення
1	Дослідження мікроклімату суднових приміщень	Інструменти та технічні засоби, обладнання - психрометр аспіраційний МВ 4М, анемометр крильчатий АСО 3, термометри (ртутні - сухі, кульові) Програмне забезпечення - Матеріали в електронному вигляді щодо виконання практичних робіт і набуття теоретичних знань з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» Google Classroom, код курсу uy3vfny; - Рекомендована література: основна [1-4]; - Відеофільми навчальні (комп'ютерні презентації); - Ілюстрації настінні
2	Вогнегасники, їх класифікація та використання	Інструменти та технічні засоби - вогнегасні речовини (вода, піна, пісок), вогнегасники, пожежний інвентар (покривала з негорючого теплоізоляційного полотна або повсті, ящики з піском, бочки з водою, пожежні відра, совкові лопати), пожежний інструмент (гаки, ломи, сокири тощо); наявність у приміщенні модульної установки автоматичного пожежогасіння; Програмне забезпечення - Матеріали в електронному вигляді щодо виконання практичних робіт і набуття теоретичних знань з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» Google Classroom, код курсу uy3vfny; - Рекомендована література: основна [1-4] і допоміжна [1-6]; - Відеофільми навчальні (комп'ютерні презентації); - Ілюстрації настінні

5. Завдання для самостійної роботи

- опрацювання лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання окремих розділів навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних;
- виконання аудиторної контрольної роботи

6. Індивідуальні завдання

Види індивідуальних завдань	Заочна форма навчання / назви тем

Аудиторна контрольна робота	Письмові роботи по розділах: правові та організаційні основи охорони праці; шкідливі та небезпечні виробничі фактори на суднах та засоби зниження їх впливу на організм людини; техніка безпеки; основи пожежної профілактики на борту судна; цивільний захист на борту судна

7. Методи контролю

Контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється у вигляді поточного та семестрового контролю.

Поточний контроль включає:

- контроль опрацювання та оцінювання засвоєного теоретичного матеріалу;
- контроль виконання та оцінювання практичних занять;
- контроль виконання та оцінювання індивідуальних завдань;

Семестровий контроль: залік.

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

№ з/п	Результати навчання за навчальною дисципліною	Методи демонстрації	Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, які використовуються для демонстрації здобутих результатів навчання за навчальною дисципліною (за потребою)
1	Оцінка відповідності умов праці вимогам чинних нормативно-правових актів з охорони праці на робочих місцях	усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; тестування з теми; письмова контрольна робота	Програмне забезпечення: - Матеріали в електронному вигляді щодо виконання практичних робіт з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» Google Classroom, код курсу uy3vfny; - Рекомендована література: основна [1-4] і допоміжна [1-2]; - Відеофільми навчальні (комп'ютерні презентації); - Ілюстрації настінні
2	Аналіз пожежної небезпеки об'єктів і вибору первинних засобів пожежогасіння	усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; розв'язання вправ, задач, виконання певних розрахунків; захист індивідуального завдання; виконання	Інструменти та технічні засоби - вогнегасні речовини (вода, піна, пісок), вогнегасники, пожежний інвентар (покривала з негорючого теплоізоляційного полотна або повсті, ящики з піском, бочки з водою, пожежні відра, совкові лопати), пожежний інструмент (гаки, ломи, сокири тощо); наявність у приміщенні модульної установки автоматичного пожежогасіння; Програмне забезпечення:

		лабораторних робіт; виконання завдань на тренажерах	- Матеріали в електронному вигляді щодо виконання практичних робіт і набуття теоретичних знань з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» Google Classroom, код курсу uy3vfny; - Рекомендована література: основна [1-4] і допоміжна [1-6]; - Відеофільми навчальні (комп'ютерні презентації); - Ілюстрації настінні
3	Знання видів надзвичайних ситуацій (НС) і засобів захисту від них та принципів організації заходів щодо безпеки судна у разі виникнення НС	усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виконання певних розрахунків; захист індивідуального завдання; письмова контрольна робота	Програмне забезпечення: - Цивільний захист в галузі морського та річкового транспорту: методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Безпека людини та охорона навколишнього середовища» [8]; - Матеріали в електронному вигляді щодо виконання практичних робіт з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» Google Classroom, код курсу uy3vfny; - Рекомендована література: основна [1-4] і допоміжна [1-6]; - Відеофільми навчальні (комп'ютерні презентації); - Цивільна оборона: Підручник [9]; - Ілюстрації настінні
4	Оцінка техніки безпеки на борту судна в загальному обсязі	усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; виконання певних розрахунків; захист індивідуального завдання; письмова контрольна робота	Програмне забезпечення: - Техніка безпеки при роботі в судновому машинно-котельному відділенні: Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Безпека людини та охорона навколишнього середовища»; - Методичні вказівки до виконання практичних робіт «Безпека людини та охорона навколишнього середовища. Електробезпека на борту судна» [5]; - Методичні вказівки до виконання практичних робіт «Безпека людини та охорона навколишнього середовища. Безпека праці при проведенні небезпечних суднових робіт» [7]; - Матеріали в електронному вигляді щодо виконання практичних робіт з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» Google Classroom, код курсу uy3vfny; - Рекомендована література: основна [1-4];

			- Відеофільми навчальні (комп'ютерні презентації); - Ілюстрації настінні
5	Оцінювання позиції «цивільний захист» на борту судна	усна відповідь на питання теоретичного матеріалу; розв'язання вправ, задач, виконання певних розрахунків; захист індивідуального завдання; виконання лабораторних робіт; виконання завдань на тренажерах	Програмне забезпечення: - Цивільний захист в галузі морського та річкового транспорту: методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Безпека людини та охорона навколишнього середовища» [8]; - Матеріали в електронному вигляді щодо виконання практичних робіт з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» Google Classroom, код курсу uy3vfny; - Рекомендована література: основна [1-4]; - Відеофільми навчальні (комп'ютерні презентації); - Цивільна оборона: Підручник [9]; - Ілюстрації настінні

8. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною та критерії оцінювання

Шкала оцінювання

За шкалою ECTS		**За шкалою оцінювання ДІ НУ «ОМА»**		
Оцінка	**Пояснення**	**Екзамен**		**Залік**
A	Відмінно	Відмінно	5	Зараховано
B	Дуже добре	Добре	4	
C	Добре			
D	Задовільно	Задовільно	3	
E	Достатньо			
FX	Незадовільно	Незадовільно	2	Не зараховано

Загальні критерії оцінювання знань здобувачів освіти

A (відмінно**) – оцінка «відмінно»**

Глибокі знання і розуміння навчального матеріалу, виконання завдань без/або з незначною кількістю недоліків в обсязі, передбаченим робочої програмою навчальної дисципліни. Здобувач освіти вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію. Використовує набуті знання і вміння для прийняття рішень у стандартних і нестандартних ситуаціях. Переконливо аргументує відповіді, відстоює власну позицію щодо питань, які розглядаються. Здобувач освіти добре знайомий з основною, а також додатковою літературою.

B (дуже добре) – оцінка «добре»

Достатньо повні знання та розуміння навчального матеріалу, виконання завдань з незначною кількістю недоліків та/або негрубих помилок. Здобувач освіти вміє застосовувати набуті знання та вміння для вирішення практичних завдань, у відповіді

прослідковується порушення принципу систематичності і логічності викладу навчального матеріалу. Самостійно виправляє допущені помилки, виявляє ґрунтовне знання основної бібліографії, однак лише поверхово орієнтується у допоміжній літературі.

C (добре) – оцінка «добре»

Загальні знання та розуміння навчального матеріалу, виконання завдань з певною кількістю недоліків і несуттєвих помилок. Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію в цілому самостійно застосовувати її на практиці. Відповідь здобувача освіти правильна, але недостатньо повна, бездоказова. Здобувач освіти самостійно виправляє помилки, виявляє знайомство та розуміння основної бібліографії, однак зовсім не орієнтується у допоміжній літературі.

D (задовільно) – оцінка «задовільно»

Базові знання та розуміння навчального матеріалу, виконання завдань з суттєвими недоліками або помилками. Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача. У своїх міркуваннях опирається на повторення думок викладача або автора, не вміє навести власні приклади, не може відповісти на додаткові запитання. Здобувач освіти виявляє поверхове знайомство та розуміння лише основної бібліографії та зовсім не орієнтується у допоміжній літературі.

E (достатньо)– оцінка «задовільно»

Знання та розуміння навчального матеріалу на рівні мінімальних вимог. Здобувач освіти бачить навчальну дисципліну як нагромадження випадкових і не пов’язаних між собою тем. У своїх міркуваннях не здатен аналізувати окрему тему дисципліни у контексті інших тем і виражати взаємозв’язок між ними, відповіді мають шаблонний характер і не відображають самостійного розуміння теми. Здобувач освіти поверхово орієнтується в основній бібліографії.

FX (незадовільно) – оцінка «незадовільно»

Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну його частину. Він спроможний висвітлити лише окремі питання, не вміючи їх аргументувати чи пояснити. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни відсутня. Його участь у навчальному процесі є пасивною, відповіді в більшості є невірними або дуже поверховими і обмежуються механічним засвоєнням програми навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Законодавство України про охорону праці. Збірник нормативних документів в 3-х томах, 1995.

2. Міжнародна Конвенція МОП 2006 року про працю в морському судноплавстві з поправками. Міжнародна конференція праці (консолідований текст, складений Міжнародним бюро праці, включаючи поправки 2014 і 2016 років до Кодексу Конвенції).

3. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.

4. Іванов Б. М., Колегаєв М. О., Касилов Ю. І., Іванов О. І. Основи охорони праці на морському транспорті: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса: КОМПАС, 2003. 416 с.

5. Парменова Д.Г., Крайнова В.І. Безпека людини та охорона навколишнього середовища. Електробезпека на борту судна [Текст]: Методичні вказівки до виконання практичних робіт / Укл. Д. Г. Парменова, В. І. Крайнова – Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 41с.

6. Парменова Д.Г., Крайнова В.І. Техніка безпеки при роботі в судновому машинно-котельному відділенні [Текст]: Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Безпека людини та охорона навколишнього середовища» / Укл. Д. Г. Парменова, В. І. Крайнова – Одеса: НУ «ОМА», 2018. – 41с.

7. Парменова Д.Г., Крайнова В.І. Безпека людини та охорона навколишнього середовища. Безпека праці при проведенні небезпечних суднових робіт [Текст]: Методичні вказівки до виконання практичних робіт / Укл. Д. Г. Парменова, В. І. Крайнова – Одеса: НУ «ОМА», 2018. – 52с.

8. Парменова Д.Г., Крайнова В.І. Цивільний захист в галузі морського та річкового транспорту [Текст]: методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Безпека людини та охорона навколишнього середовища» / Укл. Д. Г. Парменова, В. І. Крайнова. – Одеса: НУ «ОМА», 2020. – 87 с.

9. Стеблюк М.І. Цивільна оборона: Підручник. - К.: Знання, 2006. - 487 с. 10. Колегаєв М.А., Іванов Б.Н., Басанець Н.Г. Безпека життєдіяльності та виживання на морі. Навчальний посібник. Одеса - 2007.

Допоміжна:

1. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992р., Постанова ВРУ №2695-XII зі змінами і доповненнями.

2. Міжнародна Конвенція з підготовки, дипломування моряків та несення вахти 1978 року, з поправками, 2010р.

3. Кодекс цивільного захисту України: Закон України. – К., 2012.

4. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану». – К. Урядовий кур'єр, 14.06.2000. - №107.

5. Постанова КМ України «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях» від 15.02.99 №2.

6. ДСП 7.7.4.-057-2000 Державні санітарні правила для морських суден України. Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 20.12.2000 № 57. ІАС Консультант: Інформаційно-аналітична система по законодавству України.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-94#Text
2. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0226-98#Text
3. https://www.borovik.com/index_instruction.php?Gins=99&lang_i=1
4. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text
5. ДСН 3.3.6.042-99. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va042282-99#Text
6. https://www.alppp.ru/law/hozjajstvennaja-dejatelnost/transport/38/sanitarnye-normy-mikroklimata-dlja-zhilyh-i-obschestvennyh-pomeschenij-sudov-vnutrennego-i.pdf Санитарные нормы микроклимата для жилых и общественных помещений судов внутреннего и смешанного плавания при оборудовании их системами кондиционирования воздуха и методы расчета компонентов микроклимата.
7. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0057488-00#Text Міністерство охорони здоров'я України, державна санітарно-епідеміологічна служба, головний державний санітарний лікар України, Постанова 20.12.2000, № 57.
8. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-06#o1
9. https://marad.gov.ua/storage/app/sites/1/hms/ord/26_izm/ORDER_26_1_04.01.2021.pdf Розпорядження щодо створення Комісії з розслідування аварійної морської події.
10. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text Закон України про охорону праці.
11. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1054-20#Text Закон України про внутрішній водний транспорт.